

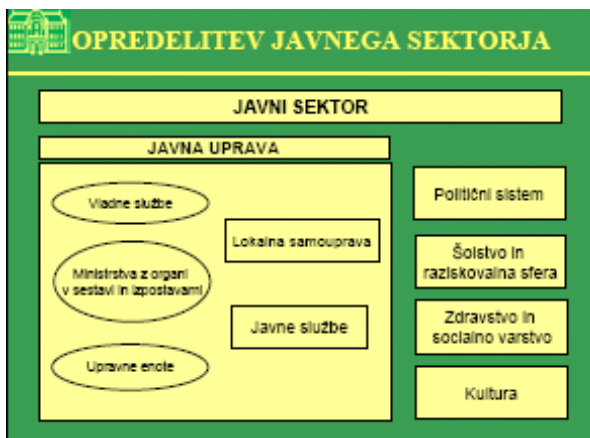
1. Teorija javne izbire in naštej bistvene ugotovitve pripornikove dileme.

Odločitev vlade ali zakonodajalca javna izbira. Zadeva vse člane družbe in ima za večino, ali pa kar za vse, določene posledice. Teorija javne izbire pa predvideva, da so tudi te odločitve le rezultat individualnih odločitev njihovih članov. Teorija javne izbire teoretično obravnava pravila javne izbire ter soodvisnost med družbenimi institucijami, gospodarskim dogajanjem in političnimi odločitvami. Javna izbira pomeni javno oziroma družbeno odločitev o stvareh, ki se tičejo vseh ljudi. Izhodišče teorije javne izbire je, da se tudi v politiki posamezniki obnašajo racionalno, torej tako, da skušajo maksimirati osebno korist. Racionalna vlada, na primer, med različnimi možnimi ukrepi ne bo izbrala tistega, ki bi bil najboljši po tem ali onem ekonomskem modelu, ampak tistega, ki ji bo po njenem pričakovanju omogočil obdržati večinsko podporo parlamenta in ponovno izvolitev na naslednjih volitvah.

Osnovne ugotovitve, ki jih omogoča analiza pripornikove dileme, so:

- Pripornikova dilema ponazarja situacijo, v kateri racionalno ravnanje subjektov (to je maksimiranje individualne koristi) ne vodi niti v izid, ki je optimalen za posameznika, niti v izid, ki bi bil optimalen z vidika celote.
- S koordinacijo ravnanja posameznikov je mogoče doseči izid, ki je optimalnejši od izida, ki ga da nekoordinirano racionalno ravnanje posameznikov.
- Koordinacija pomeni medsebojni dogovor o ravnanju. Da bi bil ta dogovor uspešen, mora biti mogoča komunikacija med posameznimi subjekti in možnost kaznovanja kršenja dogovora.

2. Nariši javni sektor in opiši vpliv globalizacije za javni sektor.

Proces globalizacije vpliva na državo in državno upravo z vrsto gospodarskih, tehnoloških, kulturnih in ekoloških procesov, zato je vse pristnejša tudi potreba po spremembi definicije institucionalne vloge države in državne uprave. Globalizacija povzroči večje zahteve po stabilizaciji nestabilnega in zasičenega trga s posegi, ki imajo svoj finančni vir predvsem v proračunu. Globalizacijo lahko pojmuje kot poglobljanje globalne povezanosti med ekonomskimi subjekti, torej kot širjenje mrežnih povezav, tokov, transakcij in odnosov, ki prehajajo meje držav in družb v sodobnem mednarodnem gospodarskem sistemu. Globalizacija kot fenomen vključuje hkratno tekmovanje in sodelovanje; pomeni soodvisnost in zato soodgovornost. Globalizacija pomeni, da so pritiski, s katerimi se soočajo organizacije tako v zasebnem kot v javnem sektorju in tudi države kot celote, globalni, hkrati pa so globalne tudi možnosti in priložnosti za njihovo delovanje in vplivanje. Globalizacija ima izjemen vpliv tudi na nadaljnji razvoj upravnih sistemov. Vloga države in njene uprave se namreč spreminja in narekuje partnersko vlogo države, kjer država skupaj z vsemi drugimi družbenimi podsistemi kot enakopraven partner skrbi za uspešen razvoj družbenega sistema. Poudarjen je medsebojni vpliv javnega in zasebnega sektorja ter doseganje ravnotežja med izvršno, zakonodajno in sodno oblastjo na eni strani in zakoni tržišča, industrije in uporabnikov na drugi strani, upošteva njihove specifičnosti. Globalizacija je torej dejavnik, ki bistveno vpliva na delovanje tako zasebnega kot tudi javnega sektorja ter spreminja odnose med njima.

3. Javna uprava v SLO ob prihodu in vstopu v EU.

Slovenija se je morala do vstopa v Evropsko unijo usposobiti za izvajanje Unijnega pravnega reda, ki ga že dalj časa prevzema v svojo zakonodajo oziroma se z njim usklajuje. V prevzemanje pravnega reda EU ter v vzpostavljanje administrativne usposobljenosti za njegovo izvajanje so bili vključeni organi vseh treh vej oblasti: zakonodajne, izvršilne in sodne. Medtem ko je prevzemanje pravnega reda potekalo razmeroma dobro, je bila država večkrat deležna kritik glede svoje administrativne usposobljenosti. Ta je namreč eden ključnih kriterijev, po katerih petnajsterica preverja pripravljenost držav kandidat na članstvo v Uniji. Vrh EU je decembra 1995 v Madridu opozoril na potrebo po ustvarjanju pogojev za postopno in usklajeno vključevanje kandidat, zlasti s prilagajanjem njihovih upravnih struktur. Tudi v Agendi 2000 je poudarjen pomen učinkovitega vključevanja zakonodaje EU v zakonodajo kandidat, še večji pomen pa je pripisan pravilnemu izvajanju zakonodaje na posameznih področjih prek ustreznih upravnih in pravosodnih struktur. Administrativna usposobljenost se loči na splošno in posebno, pri čemer je prva nujen, a ne edini pogoj za drugo. Evropska unija splošno administrativno usposobljenost presoja po šestih kriterijih, ki so finančni nadzor, javna naročila, upravljanje javne porabe, zunanja revizija, javna uprava in koordinacija politik. Slovenija omenjenih kriterijev še ne izpolnjuje, saj marsikje sploh še ni sprejela potrebne zakonodaje. Ta je kot pogoj za splošno administrativno usposobljenost seveda nujna, nujna pa je tudi za posebno administrativno usposobljenost, saj splošna ustvarja pogoje za posebno. Za posebno administrativno usposobljenost skrbi vsak resor posebej, tudi na podlagi sprejete zakonske podlage. Eden glavnih projektov, ki naj bi pripeljali do dviga splošne administrativne usposobljenosti Slovenije, je projekt reforme javne uprave. Pokriva tri temeljna področja: razmerje med državo in državljani, kadar država odloča o njihovih pravicah in obveznostih, javne uslužbenke in gradnja institucij države. Z reformo bo javni sektor institucionalno zaokrožen, zagotovljeni bosta tudi splošna in posebna administrativna usposobljenost države. Spremenjena bo struktura državne uprave in izvedena nova teritorializacija centralne uprave – oblikovani naj bi bili upravni okraji, izboljšana njihova koordinacija. Pri tem je nujen sprejem zakonodaje, saj nekaj aktivnosti poteka mimo tega, npr. projekt informatizacije upravnih postopkov v upravnih enotah ali upravna enota na internetu. Poleg usklajene zakonodaje, vseh potrebnih institucij in zadostnega števila kadrov je v javni upravi izjemno pomembna tudi usposobljenost teh kadrov. Za usposabljanje oziroma dousposabljanje je vlada pripravila dolgoročno strategijo izobraževanja za evropske zadeve, ki ima štiri cilje. To so izobraževanje vrha uprave, srednjega sloja in začetnikov, in sicer na vseh področjih, ter t. i. izobraževanje fast stream, izobraževanje upravnih delavcev, ki so ali bodo z vstopom Slovenije v EU prevzeli določene funkcije v institucijah Unije.

4. Ekonomski učinki decentralizacije in učinkovitost iz članka Why decentralization.

Izhodišče za opredeljevanje prestrukturiranja in decentralizacije na področju javnega sektorja je predpostavka, da sta ekonomičnost in konkurenčnost nacionalne ekonomije manjši tudi zaradi "birokratske" narave javnega sektorja. Povečevanje konkurenčnosti zahteva na eni strani večji nadzor nad delovanjem javnega sektorja zaradi zmanjšanja obremenitev gospodarstva in racionalne uporabe proračunskih sredstev, na drugi strani pa večjo avtonomijo javnega sektorja, da bi se povečali njegova učinkovitost, uspešnost in kvaliteta. Ključni elementi take strategije so:

- opredelitev prioritetenih področij in njihovega proračunskega deleža;
- opredelitev medsebojnih vplivov vladnih ukrepov v družbi;
- sprememba strukture organizacije javne uprave,
- sprememba državnih organizacij bodisi v državna ali v javna podjetja;
- spodbujanje uvajanja novih metod vodenja in upravljanja s sredstvi.

Strukturne spremembe v največji meri predstavljajo reorganiziranje državnih organizacij v javna in državna podjetja in ustanovitev manjših administrativnih enot, ki so zadolžene za administrativne naloge reorganiziranih državnih in javnih podjetij. Kako pomemben je ta del javne uprave kažejo podatki, da je v njem lahko zaposleno tudi do eno tretjino vseh zaposlenih.

Pomen strukturnih sprememb opredeljujejo predvsem naslednje značilnosti:

- spremenjena vloga države v moderni družbi blaginje vključuje vprašanja koordinacije in nadzora javnih storitev;
- obseg administracije in število njenih organizacijskih enot;
- iskanje ravnotežja med strukturnimi spremembami in spremembami upravljanja in vodenja;
- iskanje ravnotežja med decentralizacijo in centralizacijo;
- izbira primernih modelov za delovanje organizacij javnega sektorja.

Nadaljnje strukturne spremembe bodo usmerjene predvsem na odnose med javnim in zasebnim sektorjem, odnose znotraj javnega sektorja in odnose med državnim sektorjem in preostalim delom javnega sektorja.

Decentralizacija lahko zmanjša primanjkljaj državnega proračuna, če lokalne skupnosti pridobe pristojnosti za posamezne storitve, ne pa tudi sorazmernih finančnih virov.

- Decentralizacija lahko poveča legitimnost lokalne oblasti, ki lažje upošteva potrebe in želje volivcev.
- Če skupine volivcev žele različne obsege in kvaliteto javnih storitev na lokalni ravni, centralizirano dodeljevanje sredstev za določene namene povzroča neučinkovito uporabo sredstev. Davčna decentralizacija naj bi zagotavljala učinkovitejšo porabo virov v družbi.
- Centralizacija lahko zvišuje stroške upravnega nadzora in zmanjšuje učinkovitost politike centralne vlade. Organizacijska teorija opredeljuje, kdaj sta upravljanje in kontrola optimalna

WHY DECENTRALIZATION?

UKREPI:

- 10-15 ukrep za konkurenčnost in gospodarsko rast
- Spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti podjetij
- Izboljšanje konkurenčnosti trgov (preprečevanje monopolov)
- Izboljšanje konkurenčnosti SLO na globalnem trgu poslovnih lokacij
- Javno naročanje (odpravljanje kartelnih in monopolnih povezav)
- Demopolizacija trga nepremičnin (JS mora zagotoviti komunalno opremljanje; S>D)
- Podpora in izvedba manjšega števila osrednjih projektov nacionalnega pomena

ČLANEK:

- dve stopnji decentralizacije; politična in ekonomska (Makroekonomska stabilnost, enakost, učinkovitost)
- UČINKOVITOST (alokacija resursov, tekmovalnost med lokalnimi upravami)
- STABILNOST (decentralizacija krepi makroekon. Stabilnost)
- ENAKOST (horizontalna enakost=redistribucija sredstev v prid revnejšim; znotraj lokalna enakost=tekmovalnost med lokalnimi skupnostmi)

5. Najpomembnejše institucije EU in jih opredelite glede na vlogo pri sprejemu proračuna.

Najpomembnejše inštitucije EU so:

- SVET EU, ki skupaj z evropskim parlamentom nadzira proračun
- EVROPSKI PARLAMENT; nadzira proračun skupaj z Svetom, sme pa tudi sam potrditi neobvezne izdatke v evropskem proračunu
- EVROPSKA KOMISIJA skrbi za izvajanje proračunske politike
- RAČUNSKOSODIŠČE v prvi vrsti nadzira proračun EU
- EVROPSKI SVET
- SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI

SPREJEM PRORAČUNA:

- osnutek proračuna pripravi evropska komisija
- predloži ga Svetu EU
- Svet predlog potrdi
- Predloži ga EU parlamentu v prvo brane
- Parlament ponudi svoje predloge
- Svet Eu popravi osnutek in ga predloži Parlamentu v drugo branje
- Parlament proračun sprejeme ali pa zavrne

Postopek priprave proračuna za posamezno leto se začne januarja predhodnega leta in konča s sprejemom praviloma decembra istega leta.

6. Dejavniki rasti javnega sektorja in razlogi za naraščanje transfernih javnih izdatkov.

Eden izmed razlogov za rast javnega sektorja so večje potrebe in povpraševanje po javnih dobrinah, na kar vplivajo naslednji dejavniki:

- Dohodkovna elastičnost povpraševanja po javnih dobrinah in storitvah.

- Produktivnost in cenovna elastičnost povpraševanja po javnih dobrinah.

Empirične študije kažejo, da je rast produktivnosti v javnem sektorju manjša kot v zasebnem sektorju, kar je posledica odsotnosti zasebnolastninske motivacije in nadzora, birokratskega načina vodenja ter manjšega tehnološkega napredka zaradi pretežne delovne intenzivnosti javnih storitev. Tipičen primer so naraščajoči stroški v zdravstvu in izobraževanju.

- Število prebivalcev in gostota.

Z naraščanjem števila prebivalstva povečuje tudi gostota poseljenosti, kar povečuje možnosti nastanka nasprotij na področju zdravstva, čistoče in varnosti. To povzroča hitrejše naraščanje javne porabe in s tem večanje obsega državnih aktivnosti.

- Neoptimalno izražanje povpraševanja po javnih dobrinah prek političnih institucij. Povpraševanje po proizvodih in storitvah javnega sektorja je povezano s političnimi procesi.

RAZLOGI ZA NARAŠČANJE TRANSFERNIH JAVNIH IZDATKOV; DEJAVNIKI:

- demografska struktura (stiranje in podaljševanje pričakovane življenjske dobe)
- struktura gospodinjstev (ločitve, enostranske družine)
- gospodarska stagnacija (naraščajoča brezposelnost – nadomestila za brezposelne)
- razprave o družbeni enakosti (večja želena enakost v družbi vodi do povečane prerazdelitve dohodka skozi transferna plačila in davke)

7. Zaželene lastnosti davčnega sistema, delitev davkov in ekonomske posledice davkov.

LASTNOSTI DAVČNEGA SISTEMA:

- **Pravičnost.** Davčno breme mora biti enakomerno porazdeljeno med davčnimi zavezanci, vsak zavezanec pa mora prispevati pravičen delež k financiranju države.
- **Čim manjše poseganje v ekonomske odločitve.** Pobiranje davkov že po svoji naravi pomeni poseganje v ekonomske določitve, saj gre za odvzem realnega dohodka, ki posameznikom omogoča kupovanje dobrin. Vendar naj bi bilo to poseganje čim manjše, torej naj bi uvedba nekega davka čim manj vplivala na to, katere dobrine bodo kupovali in prodajali ekonomski subjekti na trgu, kolikšno bo varčevanje, kako se zaposluje ipd.
- **Stroški pobiranja davkov in stroški izpolnjevanja davčnih obveznosti naj bodo čim manjši.** To pomeni, da naj bo davčni sistem oblikovan tako, da bo imela davčna uprava čim nižje stroške pri pobiranju, nadzoru in upravljanju davkov. V praksi to pomeni, da naj bi bilo čim manj davčnih stopenj in olajšav ter čim manjše možnosti za utajo davkov.

DELITEV DAVKOV:

Subjektne davki so tisti, pri katerih so pomembne lastnosti subjekta in njegova zmožnost plačila davka (npr. velikost dohodka).

Objektne davki so neodvisni od lastnosti subjekta in njegove zmožnosti plačila ter obdavčujejo določeno aktivnost ali predmet kot tak (npr. davki na potrošnjo).

Direktni davki (neposredni) so tisti, pri katerih končni nosilec davčnega bremena ni davčni zavezanec, ampak je breme preneseno na nekoga drugega (ponavadi končnega kupca). Ponavadi gre za obdavčitev blaga in storitev.

Indirektni davki (posredne) so tisti, pri katerih bo davčni zavezanec neposredno nosi breme davka.

ad valorem davki davčne stopnje se aplicirajo na vrednost blaga, dohodka, dobička

davki na količino davčna osnova je količina blaga. V tem primeru je določen znesek davka za določeno količino in ne davčna stopnja (npr. trošarine na cigarete).

EKONOMSKE POSLEDICE:

Od vrste davkov in davčnih stopenj je namreč odvisno, kakšna je davčna obremenitev posameznikov. Če je davčna obremenitev plač visoka, bo to vplivalo na visoke stroške dela v podjetjih, to nadalje znižuje konkurenčno sposobnost podjetij tako doma kot v tujini, posledično lahko privede do zmanjševanja izvoza in povečevanje uvoza, pada zaposlenost itd. Po drugi strani visoki davki na dohodek ne spodbujajo posameznikov k povečevanju svojih delovnih naporov, saj niso pripravljeni preseči določene dohodkovne meje, ker bi to pomenilo plačevanje še višjih davčnih obveznosti. Podobno je z varčevanjem. Uvajanje davkov in določanje njihove prave velikosti torej ni nepomembno pri vodenju ekonomske politike. Seveda to niso edini učinki davkov, saj neprimerna davčna struktura, previsoke davčne stopnje, slab davčni nadzor in kompleksnost davčnega sistema pomembno vplivajo na davčno moralo zavezancev. Čim bolj je sistem nepravičen, kompleksen in čim bolj je davčna obremenitev velika, tem večja je verjetnost, da bo večina zavezancev skušala utajiti svoje davčne obveznosti. Slaba 'davčna morala' pa ima zopet vrsto negativnih

posledic za gospodarstvo: širi se siva ekonomija, znižuje se delež davčnih prihodkov, kar vodi v zviševanje davčnih stopenj, in povečanje davčne obremenitve, ki je bolj neenakomerna, saj večje breme nosijo tisti, ki ne utajijo davkov.

8. Davčna reforma + članek Povzetek glavnih predlaganih rešitev v davčni reformi.

Takoj po osamosvojitvi je slo reformirala davčni sistem. Za nekdanji davčni sistem je bilo značilno:

- davčne stopnje so se določale na mnogih mestih
- ogromno davčnih obveznosti (47% davkov in prispevkov za podjetja)
- posamezni davki so imeli veliko št. Stopenj in različne osnove

Z REFORMO JE BILO UVEDENO:

- fiskalni sistem primerljiv z razvitejšimi državami
- Temeljita revizija in zmanjšanje št. davkov in prispevkov
- Podjetniški davek: davek od dobička pravnih oseb
- osebni davek: dohodnina
- 1996 temeljita reforma organiziranja pobiranja davkov
- enotna davčna uprava, ki zagotovi učinkovitejše pobiranje davkov in nadzor nad davki
- davčna št.
- inšpektorji imajo večja pooblastila pri preprečevanju davčne utaje

UKREPI:

Predlog ukrepov za reformo davčnega sistema:

- ukrepi 2-9
- Uvedba enotne davčne stopnje na dohodke fizičnih oseb
- Uvedba enotne stopnje DDV
- Sprememba Zakona o davku od dohodka pravnih oseb
- Poenostavitev davčnega postopka
- Sprememba davka na promet nepremičnin
- Zagotoviti socialno vzdržnost prehoda na nov davčni sistem
- Sprememba davka na dediščine in darila

ČLANEK:

Povzetek glavnih predlaganih rešitev v davčni reformi

- razbremenitev posameznikov in podjetij
- zakon o dohodnini uvaja 16,27,41 % stopnjo/ višja splošna olajšava/ odprava olajšave za posebne namene in stanovanjske in stanovanjske olajšave
- zakon o davku od dohodka pravnih oseb uvaja 23% davek, ki se 2010 zmanjša na 20%/ niso več priznane investicijske olajšave/ olajšave za razvoj in raziskave ostanejo
- zakon o DDV naj bi poenostavil sistem obračuna davka
- ostale spremembe zakonov: Zakon o davčnem sistemu, zakon o davku na promet nepremičnin, zakon o davku na dediščino in darila, zakon o davku na vodna plovila...

9. Načela proračuna EU.

ENOTNOST: v proračun so vključeni vsi prihodki in odhodki EU (izjema proračun Evropskega razvojnega sklada).

VSESPLOŠNOST: vsi prihodki in odhodki EU se zberejo in prikažejo v proračunu.

LETNI PRORAČUN: proračunsko leto traja od januarja do decembra.

URAVNOTEŽENOST: prihodki proračuna morajo biti izenačeni z odhodki.

LOČENOST: prihodki se načrtujejo glede na vir, odhodki pa glede na njihov namen.

ENOTA IZRAŽANJA: vsi zneski se izražajo v evrih.

10. Reforma javnega sektorja v SLO.

Reforma slovenske javne uprave je načrtovana od leta 1997. Zajema področje državne in lokalne uprave, javnih služb, varstvo pravic posameznikov in položaj ter usposabljanje javnih uslužbencev. Celotna reforma poteka v okviru projektov, ki so opredeljeni v posebnem dokumentu dolgoročne strategije reforme javne uprave v Sloveniji. Strategija reforme javne uprave vsebuje naslednje cilje: delegacijo pristojnosti, uvajanje nadzornih mehanizmov, konkurenčnost in možnost izbire, uporabniško usmerjanje javnih služb, upravljanje človeških virov, uporabo informacijske tehnologije in izboljšanje pravne regulative. Glede na vsebino projektov jih lahko delimo na normativne, organizacijske, informacijske in izobraževalne. Normativno področje vključuje spremembe nekaterih zakonov, ki oblikujejo pravni okvir za uresničevanje nekaterih zastavljenih ciljev. Gre predvsem za racionalno organizacijo državne uprave, boljšo izkoriščenost delovne sile, uvajanje notranjega trga delovne sile, uvajanje večje samostojnosti upravnih menedžerjev, večjo hitrost in učinkovitost upravnih postopkov, ločitev političnih in uradniških položajev v državni upravi itd. Normativna reforma ne prinaša velikih sprememb, ki bi vplivale na učinkovitejšo upravo, saj gre za koncept uvajanja sprememb z majhnimi koraki. V drugem delu reformnega procesa so predvideni konkretni ukrepi na ravni podzakonskih aktov, ki bodo vplivali na organizacijsko, informacijsko in izobraževalno področje. Gre za odpravljanje togosti organizacijske strukture organov državne uprave, decentralizacijo funkcije izvrševanja kot eno od funkcij upravnega sistema, standardizacijo določenih upravnih postopkov, ki bo omogočila informatizacijo nekaterih procesov, in uvajanje kakovostnega odnosa do strank v upravnih postopkih. Pomembne stopnje pri razvijanju kakovosti, učinkovitosti in uspešnosti na državni ravni v Sloveniji so se oblikovale že leta 1993, ko je bil izdelan Nacionalni program kakovosti RS kot temeljni dokument za doseganje kakovosti. Oktobra 1996 je bil sprejet dokument Politika kakovosti državne uprave, marca 1999 je bil ustanovljen Odbor za kakovost v okviru Ministrstva za notranje zadeve, ki si prizadeva za izboljšanje uspešnosti in učinkovitosti v javni upravi ter povečati zadovoljstvo uporabnikov in zaposlenih. Leta 2001 je bil narejen pomemben korak k izboljševanju kakovosti. Z Uredbo o načinu poslovanja organov javne uprave s strankami (Uradni list RS, št. 22/2001) se uvaja eden poglobitvenih ukrepov na področju uvajanja kakovosti v javni upravi. Z uredbo so določeni standardi poslovanja s strankami, ki povzemajo dobro prakso organov, ki so že doslej skušali doseči standarde odličnosti poslovanja. Za spoštovanje uredbe je uveden nadzor (upravna inšpekcija), poleg tega uredba uvaja novost, ki zahteva obvezno letno ugotavljanje zadovoljstva strank in zaposlenih v skladu z enotno metodologijo. Leta 2001 so bili standardi testno uvedeni v 14 izbranih upravnih enotah, z letom 2002 pa začne uredba veljati za vse organe državne uprave.

11. Ali je fiskalni decentralizem smiseln za SLO. Poveži s člankom sprememba zakona o financiranju občin.

Fiskalni decentralizem je smiseln:

Decentralizacija lahko zmanjša primanjkljaj državnega proračuna, če lokalne skupnosti pridobe pristojnosti za posamezne storitve, ne pa tudi sorazmernih finančnih virov.

- Decentralizacija lahko poveča legitimnost lokalne oblasti, ki lažje upošteva potrebe in želje volivcev.
- Če skupine volivcev žele različne obsege in kvaliteto javnih storitev na lokalni ravni, centralizirano dodeljevanje sredstev za določene namene povzroča neučinkovito uporabo sredstev. Davčna decentralizacija naj bi zagotavljala učinkovitejšo porabo virov v družbi.
- Centralizacija lahko zvišuje stroške upravnega nadzora in zmanjšuje učinkovitost politike centralne vlade. Organizacijska teorija opredeljuje, kdaj sta upravljanje in kontrola optimalna

UKREPI: glej str. 3 pri Why decentralization?

ČLANEK:

Sprememba zakona o financiranju občin

Cilji:

- zagotovitev sorazmernosti virov financiranja v pristojnosti občin
- večja finančna samostojnost
- manjša odvisnost financiranja lokalnih javnih zadev od dodatnih sredstev državnega proračuna
- zagotavljanje sredstev občinam, ki z lastnim financiranjem ne morejo pokriti financiranja svojih nalog

Načela MELLIS:

- načelo lokalne samouprave (občine določajo naloge, ki so jih same sposobne samostojno zagotavljati in financirati)

- načelo finančne samostojnosti in načelo koneksitete (občina naj se financira iz lastnih virov)
- načelo enakosti pred zakonom (prebivalci SLO imajo pravico do enakopravnega financiranja nalog)

Ustrezni zadostni finančni viri in pravilna vertikalna fiskalna sestava sta bistveni komponenti učinkovitega in kakovostnega delovanja občin ter glavna dejavnika pri doseganju smisla decentralizacije.

12. Predlog ukrepov za privatizacijo in razvoj finančnega sektorja ter članek Nauk utapljajočega se madžarskega tigra.

- Ukrepi 19-23
- Sprememba prakse države, KAD in SOD pri umiku iz gospodarstva
- Preoblikovanje KAD in SOD v portfeljske vlagatelje
- Usklajena privatizacija največjih gospodarskih družb v lasti države
- Razvoj finančnega sektorja v podporo umiku države iz gospodarstva
- Privatizacija Telekomoma

ČLANEK:

“Nauk utapljajočega se madžarskega tigra”

- Države višegrajske skupine (H, CZ, SLK, POL) se spopadajo z notranjepolitičnimi (in tudi ekonomskimi) težavami
- Madžarska – tipičen primer šok terapije v tranzicijskih državah (agresivna privatizacija in odprtost za tuje naložbe → za zagotavljanje JF stabilnosti); kljub temu ima Madžarska v zadnjem obdobju enkrat višji proračunski primanjkljaj in zadolženost države kot Slovenija (zadnji JF ukrepi v Sloveniji vprašljivi glede uravnoveženosti njenih JF?!)
- Ali nizka volilna udeležba, disfunkcionalne koalicije in demonstranti na ulicah pomenijo, da države višegrajske skupine niso opravile izpita iz parlamentarne demokracije?!
- Delovanje demokracije pomeni, če so se ljudje sposobni zdramiti in se javno zavzeti za spremembe (primer Madžarske september/oktober 2006) - demokracija na Madžarskem torej deluje!

13. Zadolževanje JS

Poleg davčnih in nedavčnih prihodkov je tretji vir javnih prihodkov zadolževanje. Zadolževanje in njegovo financiranje je v proračunu prikazano v t. i. *računu financiranja*. Razlogi za zadolževanje države so lahko različni, najpogostejši je pokrivanje fiskalnega deficita, vendar to ni edini razlog (Slovenija do leta 1996 ni imela fiskalnega deficita, imela pa je javni dolg). Posledica zadolževanja je nastajanje javnega dolga, ki lahko nastane tudi zaradi dajanja jamstev in poroštev javnemu in zasebnemu sektorju. Pokrivanje javnega dolga se lahko izvede z dodatnim zadolževanjem, povečevanjem obdavčenja ali povečevanjem prihodkov od premoženja. Rast javnega dolga je že nekaj časa pogosta debata teoretikov fiskalne politike, saj ima inflacijske učinke, vpliva na likvidnost narodnega gospodarstva in pomeni prenos bremena na kasnejše generacije. Posledice prevelikih deficitov in javnega dolga bomo predstavili v nadaljevanju. Povečevanje vloge države je zahtevalo porabo vedno več sredstev in javni dolg se je tako vedno bolj povečeval. Do šestdesetih let je večina držav še imela uravnovežene proračune, potem pa se v večini držav pojavlja fiskalni deficit. Šele v zadnjih desetih letih posebno članice EU vedno bolj težijo k uravnoveženemu proračunu. Poglavitni razlog so omejitve za vstop v evropsko monetarno unijo, to je uvedbo evra, v teh državah. *Maastrichtska fiskalna kriterija* za vstop v monetarno unijo zahtevata, da:

- javnofinančni primanjkljaj oz. fiskalni deficit ne sme preseči 3 % BDP,
- javni dolg ne sme preseči 60 % BDP.

Na rast dolga RS je vplivalo več dejavnikov, in sicer se je dolg povečeval zaradi:

- prevzemov dolga nekdanje SFRJ v procesu sukcesije,
- izdaje obveznic za sanacijo bančnega in realnega sektorja,
- financiranja posebnih razvojnih programov,
- financiranja primanjkljaja državnega proračuna,
- indeksacije glavnice s temeljno obrestno mero (TOM),

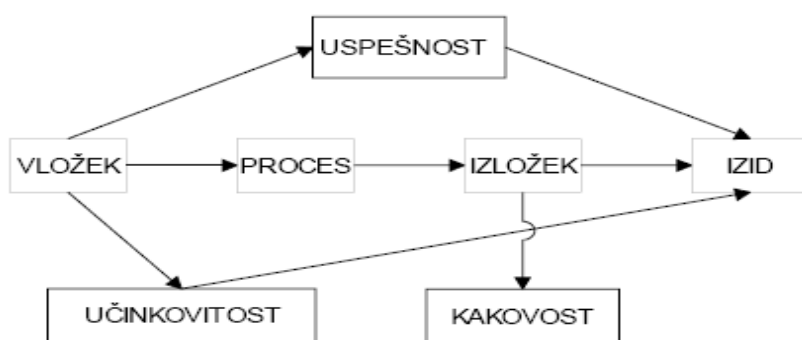
- vrednostnih sprememb, ki so posledica gibanj valutnih tečajev.

V obdobju 1993–2000 je rast dolga v največji meri povzročil prevzem dolga nekdanje SFRJ ter izdaja obveznic za sanacijo bančnega in realnega sektorja, in sicer kar 50 %. Slovenija je prevzela alocirani dolg nekdanje SFRJ do pariškega (l. 1995) in londonskega kluba (l. 1996) v skupni vrednosti 488+822 mio. USD. Z izdajanjem obveznic se je zadolžila za:

- sanacijo bank (1992–1993): 2200 mio. DEM,
- neizplačane devizne vloge (93): 940 mio. DEM,
- izplačane devizne vloge: 540 mio. DEM,
- prestrukturiranje gospodarstva (RS-1) in pospeševanje izvoza (RS-2): 440

14. Opredeli pojme izid, učinek, vložek proces, kakovost, uspešnost in nariši.

outcome	<i>izid</i>	Kaže uspešnost in s tem doseganje cilja, širšega od cilja organizacije; izid je družbeno določen smoter delovanja organizacije v regiji, manjši davčni dolg državljanov).
output	<i>učinek</i>	Rezultat procesov ali dela organizacije, njen proizvod ali storitev (npr. izdana odločba, diplomant).
input	<i>vložek</i>	Proizvodni dejavniki, ki vstopajo v proces proizvodnje blaga ali storitev in so potrebni za opravljanje dejavnosti (npr. zaposleni, kapital, delovna sredstva).
process	<i>proces</i>	Vse dejavnosti pri spreminjanju vložkov v izločke (npr. informiranje med različnimi ravnmi zaposlenih, obdelava podatkov)
quality	<i>kakovost</i>	Razlika med pričakovano in v resnici prejeto storitvijo, kot jo zazna uporabnik. Ne gre za sinonim uspešnosti.
Effectiveness	<i>uspešnost</i>	Merjenje izida, tj. vizije organizacije
efficiency	<i>učinkovitost</i>	Meri stroškovno učinkovitost (razmerje med vložki in izločki)

Vir: OECD, 2001, str. 13

15. Privatizacija in deregulacija naravnega monopola (graf naravnega monopola) + primer

Za uravnavanje naravnih monopolov se zato uporabljajo različne državne **regulacije**. Kot najpogostejša oblika državne regulacije se je uveljavila cenovna regulacija naravnomonopolnih panog. Regulacija stopnje donosa pomeni, da država določi največjo dovoljeno stopnjo donosa, ki jo naravnomonopolno podjetje lahko dosega. Na drugi strani država s pomočjo obrazca RPI-X določa dovoljeno povečanje cen naravnomonopolnih panog (cene se lahko povečujejo za stopnjo inflacije (RPI) in

zmanjšujejo za del znižanja stroškov (X)). Vendar se je v zadnjem času uveljavilo prepričanje, da bi bilo mogoče cenovno regulacijo opustiti in jo nadomestiti z drugimi alternativnimi oblikami:

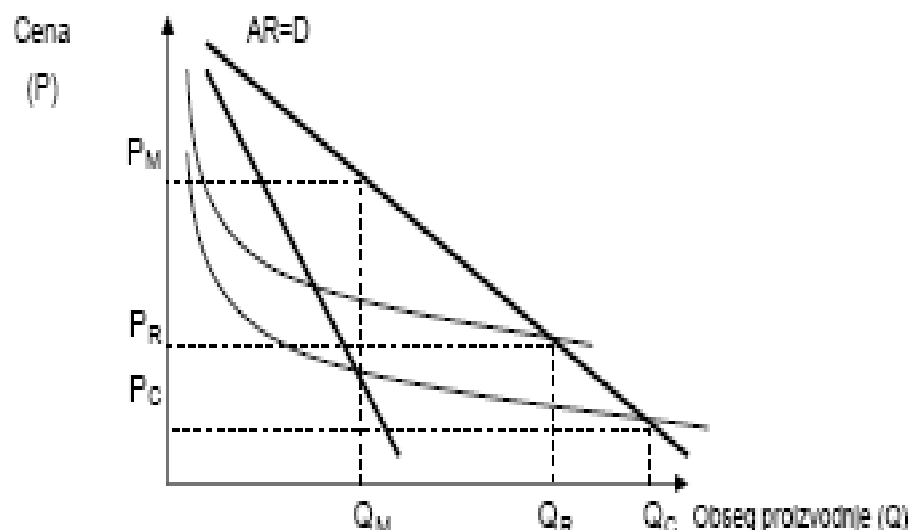
- Protimonopolna zakonodaja;
- Državna lastnina (država sama določa cene in pokriva mejne izgube)
- Konkurenca med potencialnimi nosilci storitev naravnomonopolnih panog;
- Konkurenca med naravnomonopolnimi panogami; (izjema npr. transport).
- Kontestabilnost trgov; tudi ta oblika regulacije države je omejena, saj so naravnomonopolne panoge praviloma visokokapitalno intenzivne.
- Politika "laissez faire" do naravnih monopolov; bistvo te politike je, da država ne naredi ničesar.

Deregulacija je nasprotni pojem od regulacije in pomeni nevmešavanje države v gospodarske aktivnosti zasebnega sektorja. Vendar deregulacija ne pomeni nujno konca regulacije. Z deregulacijo je lahko mišljena tudi neke vrste regulacijska reforma, ki združuje deregulacijo in ponovno ovrednotenje in opredeljevanje regulacijskih instrumentov, kar imenujemo reregulacije. Zagovorniki deregulacije običajno ne nasprotujejo splošnemu razlogu za regulacijo, ampak jih motijo distorzije in neučinkovitost trga, pretirano neučinkovito reguliranje, obseg reguliranja ter pretirani stroški reguliranja. Distorzije in neučinkovitost, ki jih povzročata reguliranje, se kažejo na tri načine:

- Nadzor nad cenami proizvodov
- Reguliranje, ki nadzira in preprečuje vstop na trg, duši konkurenco,
- Reguliranje naravnih monopolov pogosto ščiti neučinkovito potrošnjo in povzroča previsoke stroške.

Privatizacija – privatizacija državne lastnine pomeni prehod iz javnega v zasebni sektor. Običajno na tem mestu razumemo zmanjšanje lastniškega deleža države v neki pravni osebi na manj kot polovico.

Primer: privatizacija in deregulacija telekomunikacij= Telekom

16. Evropski socialni model in kam spada SLO

Evropska unija temelji na t. i. evropskem socialnem modelu, ki ima v okviru javne politike naslednje tri značilnosti:

a) Pokrivanje osnovnega socialnega varstva je intenzivno in skoraj univerzalno.

Države članice EU v povprečju namenijo okoli četrtno svojega BDP za javne storitve (zdravstvo in socialno varstvo), kar je okoli 10 odstotnih točk več kot države OECD zunaj Evrope. Znotraj držav članic EU obstajajo velike razlike v javni porabi (Švedska okoli tretjina BDP, Portugalska pa le petina BDP). Kljub temu Portugalska še vedno porabi več za socialno varnost (v BDP) kot npr. Avstralija ali Združene države Amerike. Zato tudi na strani davčnih prihodkov obstajajo temu primerne razlike. Davčni prihodki (v BDP) držav članic EU v povprečju znašajo več kot 40 odstotkov, medtem ko na Japonskem in v ZDA manj kot 30 odstotkov.

b) Prisotna je visoka stopnja povezanosti med državo in socialnimi partnerji na področju zaposlovanja in kolektivnih pogajanj.

EU ima v primerjavi s Severno Ameriko razvit stabilen sistem odnosov med delodajalci in delojemalci. EU je edina svetovna regija, kjer je večina zaposlenih delavcev pod okriljem kolektivne pogodbe. Praksa socialnega dialoga ni vezana samo na

nacionalno oblast. Tudi na nadnacionalni ravni oblasti poteka socialni dialog, ki omogoča doseganje vrste sporazumov. Ti prispevajo k izboljšanju položaja socialnih partnerjev v postopku odločanja o zaposlovanju in socialni politiki na ravni EU.

c) Večina držav članic EU vzdržuje sistem večje enakosti plač in dohodkovne strukture kot drugje v svetu.

V primeru odsotnosti socialnih transferjev v državah članicah EU bi skoraj 40 odstotkov gospodinjstev živelo v relativni revščini (dejansko le okoli 17 odstotkov). Teoretična podlaga evropskemu socialnemu modelu temelji na spoznanju, da je normativni cilj socialne pravičnosti večja gospodarska rast.

THE END OF THE EUROPEAN SOCIAL MODEL: BEFORE IT BEGAN?

Socialne pravice ne morejo biti odvisne od dobre volje drugih, saj se socialno varstvo financira iz prispevkov državljanov. Za tiste, ki tega ne zmorejo, poskrbi država. Ko imajo ljudje enkrat pravice imajo tudi dolžnosti, kar pomeni plačevanje prispevkov za fin. zdr. varstva.

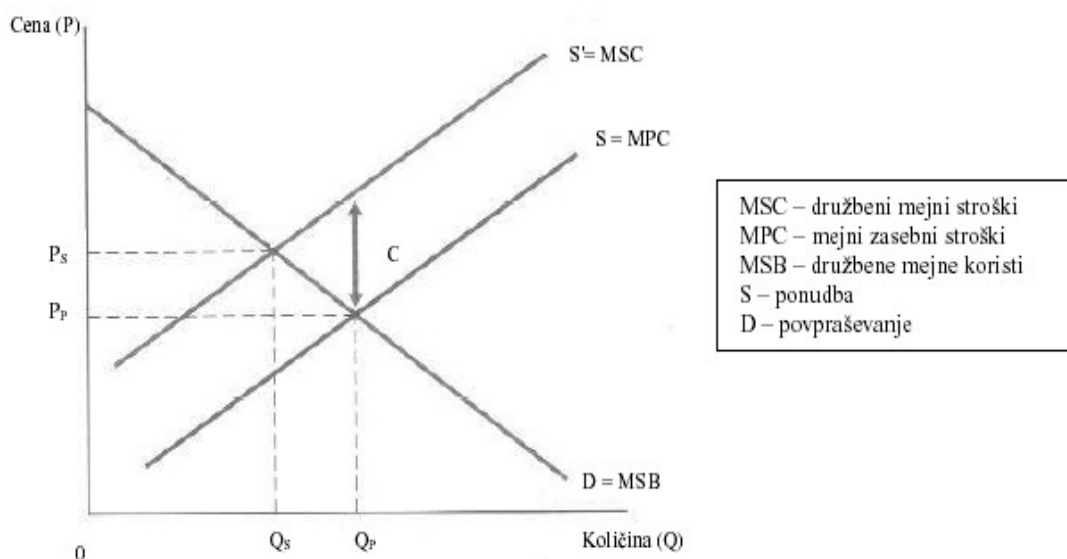
Delavske pravice: zdravo in varno delovno okolje, sodelovanje delavcev pri upravljanju

Pravice zaposlenih: zaščita pred odpustom, materinsko varstvo in starševski dopust, v času odsotnosti zaradi bolezni imajo delavci pravico do nadomestila

Delovni čas: v EU je manj delovnih ur kot v ZDA, ker je pri njih drugačna ureditev in manj časa namenjenega za dopust

Temelji evropskega socialnega modela: pri evropskem socialnem modelu obstajata 2 koncepta in sicer socialna zveza in vključitev v socialno varstvo; v socialnih družbah ljudje prevzemajo odgovornost drug za drugega; socialni model temelji na socialni harmoniji

17. Nariši graf eksternalij, pozitivni in negativni učinki.

EKSTERNALIJE se pojavijo kot neplačilo za korist (zunanja ekonomija) ali škodo (zunanja diseconomija), ki jo ekonomski subjekt povzroči s svojim delovanjem. Iz definicije eksternalij lahko torej sklepamo, da odsotnost plačila za povzročeno škodo ali korist govori o odsotnosti trga, saj do menjave med dvema subjektoma ne pride na ekonomskih temeljih. Eksternalije se pojavijo, ko zasebni sektor nima namena ustvariti trga za določeno dobrino in ko neobstoj tega trga odraža Pareto neoptimalno alokacijo. Posebnost eksternalij so njihove cene, ki v realnosti ne obstajajo oziroma ne obstajajo v normalnem smislu. Poznamo pet različnih zunanjih učinkov:

- 1. Eksterne diseconomije v proizvodnji** predstavljajo stroške, ki so nastali pri drugih proizvajalcih in niso neposredno vpleteni v proizvodnjo določenega blaga, nastanejo pa kot posledica razširitve proizvodnje tega blaga. Proizvajalec, ki je povzročil te stroške zaradi širjenja proizvodnje, teh pri svojih odločitvah ne upošteva.
- 2. Eksterne diseconomije v porabi** predstavljajo neporavnane stroške porabnika, ki jih s svojo porabo povzroča drugim porabnikom.
- 3. Eksterne ekonomije v proizvodnji** so koristi, ki jih določen proizvajalec povzroča drugim proizvajalcem zaradi razširitve svoje proizvodnje.
- 4. Eksterne ekonomije v porabi** so nekompenzirane koristi, ki jih porabnik s svojo porabo povzroča drugim porabnikom.

5. Tehnične eksternalije nastanejo, ko s povečevanjem obsega proizvodnje padajo dolgoročni povprečni stroški ter povzročijo presežek cene nad mejnimi stroški in posledično vodijo v monopol. V tem primeru je ekonomska politika pri odpravi eksternalij popolnoma neučinkovita.

18. Javno zasebno partnerstvo + članki

Predlog ukrepov za liberalizacijo in konkurenčnost GSJ (24-27)

- Tržna preobrazba elektroenergetike (podvreči tržnim pravilom elektro gospodarstvo)
- Konkurenčna oskrba končnih odjemalcev z energijo (l.2007 imajo vsi odjemalci možnost izbire dobavitelja el.energije)
- Konkurenčne prometne in logistične storitve (izkoristiti geostrateško prednost lege v osrčju Evrope)
- Izraba javne komunikacijske strukture vseh GJS (spremeniti način upravljanja s telekomunikacijsko infrastrukturo)

“PREDLOG ZAKONA O JAVNO-ZASEBNEM PARTNERSTVU”

- opredeljuje oblike sodelovanja med javnimi organi in poslovnim svetom
- cilji: zasebna iniciativa za financiranje, upravljanje, vzpostavitev, prenovu, vodenje ali vzdrževanje infrastrukture oziroma izvajanje javnih storitev
- na eni strani so zasebna vlaganja v javne projekte, na drugi strani pa javno sofinanciranje zasebnih projektov
- namen zakona je vzpodbujati zasebna vlaganja v javno infrastrukturo in druge projekte v javnem interesu
- je predvsem postopkovni zakon
- uvaja test o zainteresiranosti zasebnega sektorja za sodelovanje pri projektih v vrednosti nad 5.2 mio €
- različne oblike sodelovanja:
 - pogodbeno partnerstvo (koncesijsko in javno naročniško razmerje)
 - razmerje statusnega partnerstva
 - Bistvena je delitev tveganj
 - Načela JZP so: enakost, transparentnost, sorazmernost, uravnoteženost in načelo konkurence

“VLOGA JAVNEGA SEKTORJA SE NE BO ZMANJŠALA, AMPAK SPREMENILA”

- Junij 2006 predlog zakona o JZP
- Sueški prekop je bil zgrajen s pomočjo JZP, pri nas čistilna naprava v MB
- Namen JZP je zagotoviti zasebna sredstva za financiranje, upravljanje, obnovo, vodenje in vzdrževanje javne infrastrukture ali izvajanje javnih storitev
- Praviloma so to dolgoročne pogodbe, ki urejajo delitev tveganj med javnim in zasebnim sektorjem
- Odnosi med obema partnerjema morajo biti dobro opredeljeni
- Za vsak projekt nad 5.2 mio € je po tem zakonu potrebno preveriti, če ga je mogoče izpeljati z zasebniki
- Model BOT (izgradi, upravlja, prenesi)
- Ustanovitev enote Ministrstva za finance za JZP

“SLOVENIJA POTREBUJE JAVNO-ZASEBNO ZGODBO USPEŠNICO”

- Enaki projekti za manj denarja oz. Boljši projekti za enako vsoto denarja
- Slabost JZP je, da ga je težko oblikovati
- Potrebna je izčrpna študija o izvedljivosti ali je JZP smiselno
- Nizozemska je JZP uporabila za socialna stanovanja in infrastrukturo
- Tveganje med zasebno in javno stranjo mora biti porazdeljeno
- Zagotavljanje konkurence in preglednosti, da različni vlagatelji predstavijo najboljšo ponudbo za najboljšo ceno

“NASTAVKI SO DOBRU,HUDIČ BO PRI IZVEDBI”

- JZP uživa precejšnje politično naklonjenost
- Projekt mora biti premišljen z ustreznimi preračuni

Javni sektor se mora znati pogajati, ter se z zasebniki dogovoriti o delitvi tveganja, nadomestila, trajanju pogodbe in drugih pogojih.

19. Funkcije države, pojem javnih dobrin.

ALOKACIJSKA FUNKCIJA pomeni alokacijo resursov med produkcijo zasebnih in javnih dobrin ter v določitvi asortimenta javnih dobrin, saj s svojimi alokacijskimi politikami vpliva na:

- razpoložljivost dobrin za uporabo v zasebnem in javnem sektorju,
- spreminjanje načina kombiniranja produkcijskih tvorcev v produkciji in
- cene produkcijskih faktorjev in produktov.

PRERAZDELITVENA FUNKCIJA s prerazdelitveno politiko zagotavlja sprejemljivo porazdelitev dohodka oziroma sprejemljivo porazdelitev potrošnje določenih dobrin. Prerazdeljevanje se opravlja v dveh stopnjah:

- Premožnejši plačujejo višje davke in prispevke kot manj premožni,
- Koristi, ki jih prejema posamezniki od javnega sektorja, niso v razmerju z vplačanimi sredstvi posameznika (primer je enakost policijskega varstva, osnovnega izobraževanja itd.).

STABILIZACIJSKA FUNKCIJA je opredeljena kot zavestno politično usmerjanje gospodarstva za doseganje visoke zaposlenosti, stabilnosti cen, zadovoljivega salda tekočega računa plačilne bilance in zadovoljive stopnje gospodarske rasti.

REGULATORNA FUNKCIJA Javni sektor je s to funkcijo postal varuh zakonitosti in splošnega družbenega interesa, saj lastninska in pogodbeno razmerja kot temelj tržnega gospodarstva potrebujejo ustrezno pravno nadgradnjo in avtoriteto, ki nadzoruje njihovo izvajanje. S tem je povezana tudi določena oblika prisile, kadar posamezniki ne delujejo v splošnem družbenem interesu. Javni sektor lahko tu deluje kot izdajatelj prepovedi (na primer uporaba in prodaja mamil) ali kot predpisovalec obveznosti uporabe (na primer osnovnošolsko šolanje). Z regulatornimi politikami skuša javni sektor v določenih situacijah usmerjati obnašanje ljudi in podjetij ter izvaja sankcije v primeru neupoštevanja tega. Regulatorna politika se izvaja predvsem z dekreti.

INFORMACIJSKA FUNKCIJA temelji na domnevi o nepopolni informiranosti potrošnikov in državljanov, ker jim ponudniki na trgu določenih informacij niso zainteresirani posredovati, zato je javni sektor aktiven pri reguliranju sporočil, ki jih morajo proizvajalci sporočiti potrošnikom (na primer napisi o škodljivosti kajenja na cigaretnih škatlicah).

JAVNE DOBRINE so dobrine, katerih uporaba s strani ene osebe ne zmanjšuje uporabnosti drugim osebam. Takšne dobrine so npr. spomeniki, svetilniki, radio oddaje idr., njihova glavna značilnost pa je, da so mejni stroški dodatne uporabe enaki nič (poudariti je treba, da mora biti zunanji učinek javnih dobrin tako velik, da proizvajalcem omogoča uporabiti vso vrednost dobrine). Če so mejni stroški javne dobrine enaki nič, lahko trdimo, da moramo upoštevati samo fiksne stroške, kar pa je skrajna inačica naraščajočih donosov obsega. Javne dobrine lahko zaradi enako podobnih značilnosti enačimo tudi s popolnimi pozitivnimi eksternalijami za vso družbo. Skupna uporaba (*netekmovalnost*) več posameznikov hkrati je prva ločnica javnih dobrin od zasebnih, ki je glede na kapaciteto omejena (npr. izobraževanje, javno kopališče) ali pa neomejena (socialno skrbstvo, obramba). Druga pomembna značilnost je *neizključljivost* v porabi, kar recimo pri obrambi dosledno drži, avtocesta pa lahko za uporabo zahteva tudi protiplačilo, čeprav je še vedno javna dobrina. Kadar pri javni dobrini ni mogoče ločiti posameznikov, ki so plačali za uporabo javne dobrine, od uporabnikov neplačnikov, navedeni cenovni mehanizem ne deluje.

20. Kaj so davki, nedavčni in davčni prihodki.

Javni sektor za izvajanje svoje vloge potrebuje sredstva, ki jih za njegovo delo na različne načine prispevajo državljan. Povečevanje državne porabe tako pomeni zniževanje zasebne porabe oziroma transfer denarnih sredstev iz zasebnega v javni sektor. Osnovna delitev prihodkov javnega sektorja:

- davčni in
- nedavčni prihodki.

Davčni prihodki vsebujejo prihodke od vseh davkov in prispevkov za socialno varnost. Za davke je značilno, da so obvezna dajatev, ki predstavlja enostranski prisilni odvzem realnega dohodka. To pomeni, da posameznik pri plačevanju davka ne dobi neposredno protiusluge s strani države, vsaj ne istočasno s plačilom. Drugače je pri plačevanju prispevkov, ki so prav tako obvezna dajatev, vendar imamo pri njihovem plačevanju določene pravice.

Nedavčni prihodki vsebujejo prihodke od različnih pristojbin, sredstev od prodaje državnega premoženja, dobička javnih podjetij ipd. Njihova značilnost je, da niso prisilna, ampak prostovoljna dajatev, država pa neposredno ponudi svojo storitev. Veliko teoretikov opozarja, da je plačevanje nedavčnih prihodkov dosti bolj pravična dajatev, saj državljani vedo, kaj so plačali, poleg tega plačaš za storitev, ki jo potrebuješ, ipd. Seveda plačevanje državnih storitev samo s plačevanjem nedavčnih prihodkov ne bi zadostovalo za izvajanje funkcij, ki jih opravlja država, po drugi strani pa vsi državljani ne bi mogli neposredno plačevati vseh storitev, ki jih ponuja država in ki so nujne za življenje na normalni stopnji razvoja. Nedavčni prihodki tako zavzemajo le skromen delež vseh javnofinančnih prihodkov.

21. Bistvene postavke prihodkov in odhodkov proračuna EU, povezava s SLO proračunom.

PRIHODKI:

- prihodki iz skupne carinske stopnje in ostalih zunanjetrgovinskih pristojbin
- kmetijski prelevmani, premije in ostale pristojbine, ki jih EU zbere preko zaščitnega sistema skupne kmetijske politike
- deleži v prilivih od DDV vsake članice
- deleži v BNP držav članic, ki je določen na osnovi razvitosti in zmožnosti države

IZDATKI:

Obvezni:

- izhajajo iz predpisanih sporazumov in sekundarnih pravnih virov (potrjuje jih Svet EU)

Neobvezni:

- usmerjajo se v izdajanje posameznih politik EU
- glavno vlogo odločanja im Evropski parlament

Slovenija ima dva cilja:

- v obdobju 2004-2007 doseže boljši pozitivno neto proračunski položaj
- 2007-2013 si zagotovi obseg in strukturo prilivov sredstev, da ne bo neto plačnica v proračun

Na eni strani pomeni članstvo v EU vplačevanje lastnih virov, na drugi strani pa omogoča črpanje sredstev za kmetijstvo, kohezijsko politiko, sredstva za schengensko mejo....

22. Enoten kazalec centralizacije, aplicirajte kazalec za SLO

Enoten kazalec centralizacije ---vektor porabe in davkov, njegova vrednost se giblje med 0 in 1 in predstavlja štiri "čiste" tipe:

- o Popolno decentralizirano porabo (lokalne skupnosti zagotavljajo vse storitve JS in pobirajo tudi vase davke ter skrbijo za javne storitve)
- o Centralno obdavčenje in decentralizirano zagotavljanje storitev (država pobira davke, ki jih nameni lokalnim skupnostim za zagotavljanje storitev)
- o Decentralizirano obdavčenje in centralizacija storitev (za pobiranje davkov so pristojne l.s., ki jih nakažejo državi, ker je država odgovorna za zagotavljanje storitev)
- o Popolno centralizirana uprava (država pobira davke in skrbi za javne storitve)

SLO spada v centralno obdavčenje in decentralizirano zagotavljanje storitev.

23. načela proračuna SLO, ukrepi za pravičnejši in bolj motivacijski sistem socialnih transferjev + premier in minister predstavila proračun.

STATIČNA NAČELA:

- **Načelo proračunske enotnosti** pomeni, da naj bi bili vsi javni prihodki in dohodki prikazani v eni bilanci, vendar v praksi to načelo ni nikjer izpolnjeno.

- **Načelo popolnosti** zahteva, da so vsi prihodki in odhodki proračuna prikazani v bruto zneskih. V Sloveniji veljata od leta 1994 dve izjemi: izključeni so investicijsko porabljeni prihodki od prodaj in zamenjav državnega premoženja; v proračunu se izkazuje le razlika med prihodki in odhodki, ki jih njegovi uporabniki dosežejo z lastno dejavnostjo. Vprašljivi so še drugi zunajproračunski porabniki, skladi ipd.
- **Načelo preglednosti** pravi, da naj bi bile postavke proračuna dovolj pregledne, kar pomeni, da vsak uporabnik proračuna natančno ve, kaj vsebuje posamezna postavka in kam mora uvrstiti posamezni izdatek proračuna. Sredstva so tako v proračunu do določene mere specificirana.

DINAMIČNA NAČELA:

- **Točnost**
- **Predhodna potrditev** zahteva, da se proračun lahko izvaja šele, ko ga potrdi parlament. Stvarnost pomeni, da morajo biti pri sestavljanju proračuna predvideni prihodki in odhodki čim bolj realno določeni in predvideni, da med izvajanjem proračuna ne bi prihajalo do rebalansov.
- **Periodičnost in javnost** zahteva, da je proračun sprejet za določeno proračunsko obdobje, ko pa je sprejet, mora biti objavljen v Uradnem listu.
- **Ravnotežje** zahteva ujemanje prihodkov in odhodkov proračuna.

UKREPI ZA PRAVIČNEŠI IN BOLJ MOTIVACIJSKU SISTEM SOCIALNIH TRANSFERJEV

- UKREPI 55-60
- Poenotenje elementov, ki vplivajo na odločitev o socialnih pravicah
- Poenotenje valorizacijskih mehanizmov za transfere
- Določitev in poenotenje zgornje meje nadomestil
- Vzpostavitev enovitega sistema dolgotrajne oskrbe
- Ukrepi za povečanje možnosti za aktivnost in preprečevanje pasti
- Sprememba meril in pogojev za upravičenost do nekaterih socialnih pravic s ciljem stimuliranja dela

ČLANEK:

- predlog proračuna za l. 2007-2008 naj bi vodil državo v vzdržno gospodarsko rast, večjo zaposlenost, povečanje socialne varnosti
- v l. 2007 1.680 mio SIT prihodkov im 1.937 mio odhodkov, primanjkljaj 1.01 %BDP
- v l. 2008 1.950 mio SIT prihodkov, 2.023 mio odhodkov, primanjkljaj 0.91 % BDP
- upad prihodkov bo vlada nadomestila z znižanjem odhodkov (možno povišanje DDV v letu 2008)
- povečanje izdatkov na področju terciarnega izobraževanja, APZ, štipendiranja, kulturne dejavnosti, spodbujanja tujih investicij...

24. Predstavite ukrepe za učinkovitejšo porabo sredstev EU za hitrejši razvoj ter tematiko povežite z reformirano kohezijsko politiko (INFOREGIO)

- ukrepi 16-18
- Priprava in potrditev jasnih meril za pripravo nabora velikih projektov
- Določitev indikativnih razmerij za usmerjanje razvojnih sredstev v obdobju 2007–2013
- Indikativni nabor projektnih idej za nadaljnjo razdelavo v osrednje projekte

INFOREGIO:

- kohezija=solidarnost med državami članicami, da bi regije postale bolj privlačne, inovativne in konkurenčne za življenje in delo
- najrevnejše regije so v novih članicah
- komisija pripravlja strateške smernice, da bi pomagala nacionalnim in regionalnim organom oblasti pri posodabljanju njihovih gospodarstev, višjo rast in več delovnih mest
- s pomočjo kohezijske politike so revnejše regije bistveno napredovale, spodbujeno pa je bilo ustvarjanje delovnih mest na območju z visoko brezposelnostjo

25. Razlika med alokacijsko učinkovitostjo ter x-učinkovitostjo ter grafični prikaz stroškov javnih organizacij ter neprof. Podj.

ALOKACIJSKA U.=proizvodni tvorci so bili porabljeni skladno z željami in finančnimi zmožnostmi končnih potrošnikov ($P=MC$)

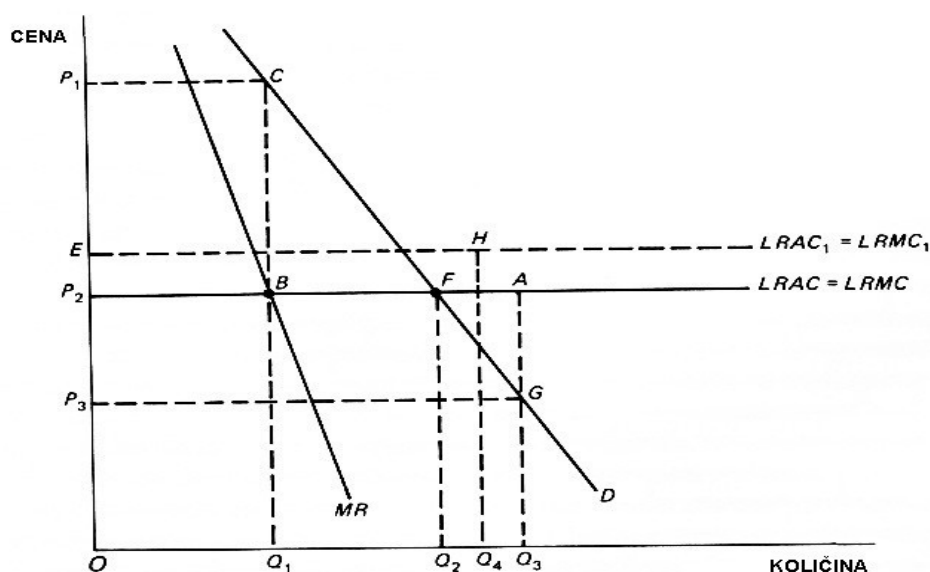
X-UČINKOVITOST=se nanaša na ponudbeno stran.

Pri tem se pojavijo vprašanja:

1. Ali je zaposlitev v organizaciji JS ustrezna?
2. Ali zaposleni uporabljajo najučinkovitejšo tehnologijo?
3. Ali je za dani obseg proizvodnje porabijo kar najmanjši obseg proizvodnih tvorcev?

Če so odgovori na ta vprašana NE, potem govorimo o X-NEUČINKOVITOSTI.

STROŠKI MONOPOLA, NEPROFITNEGA ZASEBNEGA PODJETJA IN JAVNE INSTITUCIJE

26. Namen in cilj vladnega predloga ukrepov o pokojninskem sistemu + članek dolgoročna vzdržnost slovenskega pokojninskega sistema

UKREPI:

- 61-65
- Povečanje spodbud za daljše ostajanje v aktivnosti (destimulacija zgodnjega upokojevanja)
- Razširitev pokritosti z obveznim zavarovanjem na "malo aktivnost" z niskimi zaslužki (zavarovanje tudi za osebe, ki opravljajo priložnostna dela)
- Ustrezna kombinacija socialne sprejemljivosti in ekonomske vzdržnosti v obveznem pokojninskem zavarovanju
- Sistemska ločitev kolektivnega in individualnega zavarovanja
- Dodatne spodbude za prostovoljno pokojninsko zavarovanje (posebne davčne olajšave)

ČLANEK:

- posledice staranja prebivalstva v SLO so naraščajoči izdatki za pokojninski sistem, mlajše generacije so vedno bolj odvisne od sebe
- v letu 2025 bo pokojnina v SLO, ob nespremenjenih okoliščinah znašala 56.33 % pokojninske osnove (18-letno povprečje najugodnejših mesečnih plač)

27. Razložite davčna načela in prednosti ter slabosti neposrednih oz. posrednih davkov

- **načelo koristi:** davčne zavezance je treba obdavčiti v skladu s koristmi, ki jih imajo od uporabe javnih dobrin. V praksi torej načelo koristi ni neposredno upoštevano in njegova uresničitve je zgolj naključna. Načelo je zato bolj usmerjeno k obravnavanju javnih izdatkov, saj imamo vsi državljani določene koristi od javnih storitev.
- **načelo ekonomske sposobnosti:** davčni zavezanci morajo biti obdavčeni v skladu s svojo ekonomsko zmožnostjo plačila. Davčni sistem izpolnjuje to načelo, če so posamezniki, ki so enako ekonomsko sposobni, enako davčno obravnavani oziroma različno davčno obravnavani, če so različno ekonomsko sposobni.
- **načelo horizontalne izenačenosti** pravi, da naj se zavezanci, ki so v enakem položaju glede relevantnih značilnosti, obravnavajo enako,
- **načelo vertikalne izenačenosti** pravi, da naj se zavezanci, ki se razlikujejo glede relevantnih značilnosti, obravnavajo različno.

POSREDNI DAVKI

+	-
<ul style="list-style-type: none"> - bolj pravični, ker izpolnjujejo načelo ekonomske sposobnosti - davčni zavezanci točno vedo kakšna je njihova davčna obveznost in kdaj jo morajo plačati - neposredni davki znižajo dohodek, vendar dopuščajo svobodno odločitev o tem, kako uporabiti preostali dohodek - vsebujejo stabilizatorje 	<ul style="list-style-type: none"> - večinoma so kompleksni, kar zvišuje stroške izpolnjevanja davčnih obveznosti - večje davčne stopnje za višje dohodke negativno vplivajo na povečevanje delovnih naporov - psihološki učinek je močan, saj se zavezanci davčne obveznosti bolj zavedajo

NEPOSREDNI DAVKI

+	-
<ul style="list-style-type: none"> - manjše možnosti utaje - manjši psihološki učinek (davek je že vračunan v ceno) - če se ne odločimo za nakup, ne plačamo davka - niso kompleksni (nižji stroški pobiranja) 	<ul style="list-style-type: none"> - regresivnost - Vplivajo na odločitve o potrošnji in proizvodnji - Posredno lahko povzročijo inflacijo

28. Normativna vloga države.

1. postavljanje pravil in inštitucij
2. zagotavljanje pravnih in regulativnih podlag
3. zagotavljanje javnih dobrin in reguliranje negativnih zunanjih učinkov (eksternalij)
4. podpiranje makroekonomske stabilizacije
5. prerazdeljevanje dohodka

29. Cilji in razlogi za privatizacijo JS.

Med najpomembnejše **cilje privatizacije** uvrščamo:

- Povečanje učinkovitosti. Konkurenčno okolje vpliva na povečano alokacijsko učinkovitost podjetij. Konkurenca v panogi prisili podjetja k učinkovitejši izrabi resursov in večji racionalizaciji poslovanja.
- Zmanjšanje zadolženosti javnega sektorja. S privatizacijo podjetij se zmanjšuje zadolženost javnega sektorja. Privatizirana podjetja vire financiranja za investicije pridobivajo na odprtem trgu kapitala in ne iz državnega proračuna. Proces privatizacije vpliva na zmanjšanje dolgov podjetij in javnega sektorja s prodajo podjetij potencialnim investitorjem.
- Zmanjšanje vloge države. Zmanjšana vloga države pri upravljanju podjetij je pogojena s spremenjeno lastniško strukturo podjetij po izvedenem procesu privatizacije. To pomeni večjo svobodo menedžerjev pri njihovem delu, večjo motiviranost za ustvarjanje dobička in tudi večjo odgovornost.
- Omilitev težav javnega sektorja pri določanju plač. S privatizacijo javnega sektorja se zmanjša tudi državni vpliv na trg dela in slabi moč sindikatov, kar poveča konkurenco na trgu dela.

- Razpršitev lastništva oziroma širjenje delničarstva. S privatizacijo se v podjetju zamenjajo lastniki, premoženje podjetja se razdeli med večje število delničarjev, pri čemer se spodbuja ljudi, da kupijo delnice (t. i. ljudski kapitalizem).
 - Spodbujanje delničarstva pri zaposlenih. Vključevanje zaposlenih v proces privatizacije vpliva na povečano motiviranost zaposlenih in posledično učinkovitejše poslovanje podjetja.
 - Zagotavljanje politične prednosti. Neuspešno poslovanje javnih podjetij povzroča velike pritiske na vlado. Obstoječe vladajoče politične stranke z uspešno izvedeno privatizacijo pridobijo politično moč.
- Med posameznimi zgoraj navedenimi cilji privatizacije obstaja konfliktnost. Največji konflikt je med ciljema zmanjšanja zadolženosti javnega sektorja in širjenjem delničarstva. Če želimo širiti delničarstvo, morajo biti delnice podcenjene in tako privlačne za širok krog investitorjev. Takšne cene delnic pa državi ne prinašajo maksimalnega iztržka.

Glavni razlogi za privatizacijo so:

- **Politično-ideološki:**
 - država z monopoli v javnem sektorju omejuje izbiro potrošnikov,
 - obstaja težnja, da bi se razvil t. i. ljudski kapitalizem, v katerem bi bil kapital razdeljen enakomerno med veliko množico ljudi,
 - za nekatere politične stranke je privatizacija del težnje, da bi se razmerje med javnim in zasebnim sektorjem prevesilo v prid zasebnega;
- **Ekonomski:**
 - privatizacija odpravlja državne monopole, kar vpliva na povečanje konkurence in alokacijske učinkovitosti podjetij,
 - javni sektor je manj učinkovit kot zasebni,
 - privatizacija omogoča racionalizacijo naložb privatiziranih podjetij,
 - s privatizacijo se olajšuje uveljavljanje strožje delavske politike ter zmanjšuje vloga sindikatov in predstavnikov delavcev v privatiziranih podjetjih;
- **Upravljavsko-menedžerski:**
 - s privatizacijo naj bi se vzpostavilo racionalno menedžersko vodenje podjetij;
- **Finančni:**
 - s privatizacijo dobijo podjetja dostop do mednarodnega trga kapitala,
 - privatizacija zmanjšuje pritiske na proračun in zadolženost javnega sektorja ter pospešuje razvoj trga vrednostnih papirjev,
 - zmanjšuje se komercialno tveganje za vlado, ker se zmanjša občutljivost vlade za dejavnike recesije in hitre spremembe;
- **Socialni:**
 - razvijanje zasebnega sektorja z oblikovanjem novih delovnih mest povečuje zaposlenost v gospodarstvu in izboljšuje življenjsko raven zaposlenih.

30. Vzroki za nepopolnost trga.

Najpomembnejši vzroki za nepopolnost trga so:

Obstoj javnih dobrin. Tu gre za dobrine, katerih značilnost je, da ekonomsko ni smotno (in mogoče) izključiti posameznika iz potrošnje, ker so mejni stroški oskrbe enaki nič.

Zunanji učinki (eksternalije). Mnoge dobrine povzročajo na strani produkcije ali potrošnje pozitivne ali negativne zunanje učinke.

Eksternalije. nastopajo takrat, ko v funkcijo koristnosti posameznika ne vstopajo kot argumenti samo "njegova" potrošnja dobrin, temveč tudi potrošnja dobrin pri drugih. Pri negativnih zunanjih učinkih je produkcija (ali potrošnja) določene dobrine višja od družbeno želene, ker tržni mehanizem ne more upoštevati dejstva, da produkcija ali potrošnja zvišuje stroške in znižuje raven koristnosti drugim subjektom. Primer negativne

eksternalije je onesnaževanje okolja s strani nekega proizvajalca, saj zaradi tega nastajajo stroški tudi pri drugih.

Nepopolna konkurenca. (naravni monopol)

Nepopolnost informacij. Trg zagotavlja učinkovito alokacijo, če ima kupec poleg drugega na voljo popolno in natančno informacijo o produktu.

Negotovost. Za mnoge oblike tveganja zasebni trgi ne obstajajo oziroma ne opravljajo dobro svojih funkcij, zato v takšnih primerih država prevzema nase tveganje.

31. Kako ugotavljamo stopnjo centralizacije.

1. Delež porabe države v skupni porabi države in lokalnih skupnosti.
 2. Delež prihodkov države v skupnih prihodkih države in lokalnih skupnosti.
- Kazalca kažeta odvisnost lokalnih skupnosti od države pri zagotavljanju javnih

storitev in pri njihovem financiranju.

32. Kaj kažejo podatki o stopnji centralizacije za izbrane evropske države.

Iz podatkov je razvidno, da je imela Zahodna Nemčija v zadnjih štiridesetih letih najnižji povprečni delež porabe države, ki se je v opazovanem obdobju zmanjšal od 49% do približno 43%. Temu deležu je bila najbližja Nizozemska s povprečnim deležem porabe države 64%, Velika Britanija, Irska in Francija so imele deleže med 72% in 77%. Najvišji povprečni delež je imela v obdobju 1950-1990 Belgija in je znašal skoraj 82%. Primerjava podatkov v štirih desetletjih kaže zanimivo dinamiko pri dveh državah: Zahodni Nemčiji in Belgiji. Zahodna Nemčija je imela med vsemi državami najmanjšo stopnjo centralizacije na začetku opazovanega obdobja (1950-59: 49.0%) in jo je v naslednjih letih še zmanjšala (1980-89: 43.8%). Istočasno je bila država z najvišjo stopnjo centralizacija v opazovanem obdobju Belgija, ki je stopnjo centralizacije v opazovanih štirih desetletjih še povečala od 79.9% na 84.1%. To je izredno pomembna ugotovitev, ki lahko odločilno vpliva na razlago ugotovljene korelacije. Izbrani državi nista spremenili smeri razvoja na izbranem področju ne glede na gibanje drugih ekonomskih kazalcev. Drugi kazalec centralizacije se nanaša na delež državnih davkov v skupno pobranih davkih države in lokalnih skupnosti v istem obdobju. Kazalec davčne centralizacije je razvrstil države drugače kot kazalec centralizacije javnih storitev. Izjema je bila Zahodna Nemčija, ki je imela približno 55% državnih davkov in tudi pri tem kazalcu najmanjšo vrednost. Najvišjo povprečno vrednost državnih davkov in dajatev je imela Nizozemska s 96%, več kot 90% sta imeli tudi Belgija in Irska, okrog 87% pa Velika Britanija in Francija. Različno uvrstitev npr. Nizozemske pri porabi in pobiranju davkov si lahko razložimo tako, da je bil delež porabe lokalnih skupnosti relativno visok (v povprečju 46%), vendar ni bil financiran iz davkov, ki so jih pobirale lokalne skupnosti ampak iz transferjev države. Druga pomembna ugotovitev pri primerjavi tabel se nanaša na različne smeri v spremembi stopenj centralizacije oz. decentralizacije navedenih držav. Irska je primer države, kjer so se tako državna poraba kot davki države povečali. S tem se je povečala stopnja centralizacije. Belgija pa je npr. primer države, kjer je zrasel delež porabe države in se zmanjšal delež pobranih davkov na ravni države. Lokalne skupnosti v Belgiji so postale bolj samostojne pri pobiranju davkov, vendar se je del davkov namenil za financiranje javne porabe na državnem nivoju.

33. Izkušnje drugih držav s privatizacijo.

Že v osemdesetih letih 20. stoletja se je močno razširila privatizacija javnih podjetij kot ena izmed najpomembnejših oblik povečanja uspešnosti poslovanja, ki so jo zasebni lastniki na začetku izvajali predvsem z zmanjšanjem zaposlovanja, povečanjem cen in drugimi potrebnimi reorganizacijami podjetij. Javna podjetja so se najprej odprodajala v konkurenčnih sektorjih, kot je na primer avtomobilska industrija, od sredine osemdesetih let pa so se privatizirali tudi javnostoritveni oziroma infrastrukturni sektorji, ki so dolgo veljali za monopolne in katerim je bilo zasledovanje javnih potreb in interesov dolgo časa ščit pred morebitno privatizacijo. Skupne značilnosti privatizacije v navedenih podjetjih so:

- Večina podjetij je bila privatizirana z javno prodajo delnic, redkeje je prodaja potekala v obliki novih zasebnih investicij ali v obliki prodaje strateškim partnerjem.
- Država je nekatera podjetja prestrukturirala in deloma usposobila za uspešno poslovanje že pred privatizacijo (na primer elektrogospodarstvo v Veliki Britaniji). Na drugi strani so se privatizirala tudi manj uspešna podjetja, ki poslujejo v propulzivnih sektorjih in so zato zanimiva za investitorje. V teh podjetjih je privatizaciji praviloma sledilo notranje prestrukturiranje, ki vključuje programe radikalnega zniževanja stroškov in zmanjšanja zaposlovanja.
- Privatizaciji je praviloma sledila regulacija v javnostoritvenih panogah. Marsikje so se tako oblikovali od države neodvisni regulacijski organi, ki bedijo nad poslovanjem javnostoritvenih podjetij. Izoblikovale so se tudi posebne regulacijske sheme zlasti za regulacijo cen. V Veliki Britaniji so iznašli poseben obrazec, imenovan »cenovna kapa« (obrazec RPI-X). Takšna cenovna regulacija naj bi po eni strani preprečila določanje monopolnih cen v panogah, ki so tudi po privatizaciji ohranile monopolno tržno strukturo, po drugi strani pa dala menedžerjem v privatiziranih podjetjih zadostno spodbudo za zniževanje stroškov in s tem za odpravljanje X-neučinkovitosti monopolnih podjetij, ki je eden najpogostejših spremljevalcev nekonkurenčnih tržnih struktur.
- Država je v mnogih podjetjih ohranila zlato delnico tudi kot manjšinski lastnik. Z njo si pridruže pravico veta na vse strateško pomembne odločitve v privatiziranih podjetjih (odločitev o prenehanju ali likvidaciji podjetja, povečanju osnovnega kapitala ipd.).

34. S katerimi problemi se soočamo pri ugotavljanju učinkovitosti in uspešnosti institucij.

Cilj JS je zadovoljiti potrebe državljanov. Zadovoljitev bo optimalna, če bo ponudba ustrezala povpraševanju po javnih dobrinah. Pri tem se pojavljata dva cilja:

1 . ODNOS JS DO DRŽAVLJNAOV

Posredniki odnosa so javni uslužbenci, ki iščejo načine in informacije, kako čim bolj zadovoljiti potrebe državljanov po javnih dobrinah. Pojavlja se potreba po ustrezni organiziranosti. Javne ustanove proizvajajo javne dobrine v zameno za sredstva iz proračuna. Pri merjenju uspešnosti nas zanima, kakšne so posledice našega delovanja.

2. POSTAVITEV CILJEV, KI JIH ŽELIMO DOSEČI

Cilj je stanje, ki ga želimo doseči in tega primerjamo z rezultatom, ki je stanje, ki smo ga dosegli. Ti dve stanji odražata razliko med končnim in začetnim stanjem. Čim bolj natančno določimo cilje, tem lažje evidentiramo rezultate in jih primerjamo s cilji.

35. Katere splošne značilnosti je treba upoštevati pri izdelavi sistema kazalnikov, da bo ta zadostil cilju raziskave?

Prva naloga je formirati kazalnike učinkovitosti in uspešnosti. Področja morajo biti oblikovana tako, da:

- predstavljajo pomemben del dejavnosti organizacije
- je s skupino kazalnikov mogoče predstaviti stanje na tem področju
- posamezna skupina kazalnikov predstavlja osnovno delovno področje menedžerjev

36. Kako se izdelava sistema merjenja?

Gradimo ga v več stopnjah:

- spoznanje teoretičnih izhodišč
- določitev skupnih kazalnikov
- določitev kazalnikov
- združevanje kazalnikov v skupine
- obdelava podatkov
- razlaga analize in rezultatov

Cilj postavljanja kazalnikov, da bomo lahko z njimi merili uspešnost in učinkovitost državne uprave. Merjenje rezultatov je zanesljiv način, da ločimo uspeh od neuspeha.

37. Ekonomski problem družbe. (krivulja prod. zmožnosti)

Predstavlja dejstvo, da je potreb več kot dobrin. Na tem področju se zastavljajo 4 vprašanja:

1. Kaj naj se producira?

2. Kako naj se producira?

“Vlada” lahko preko javnih podjetij sama producira dobrine ali pa jih dobi od privatnega sektorja. Vlada je na številnih področjih prisotna tudi preko svojih politik –

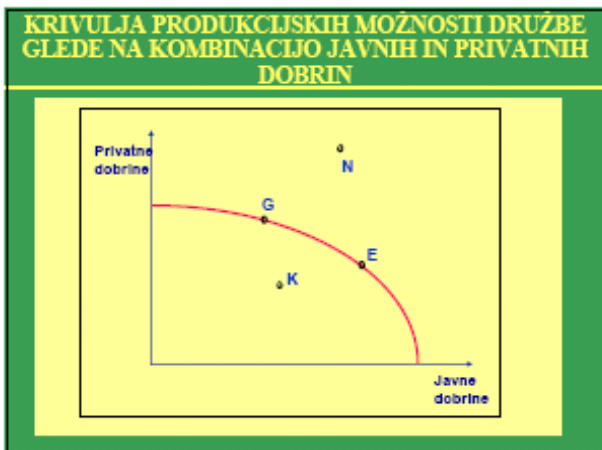
npr. Z davčno in carinsko politiko draži ali poceni produkcijske tvorce, tehnologije in s tem (de)stimulira njihovo uporabo

3. Za koga producirati?

Vladne odločitve o transfernih, davčnih, socialnih politikah pomembno določajo obseg dohodkov posameznih skupin prebivalstva.

4. Kako se sprejema javne odločitve?

Proces javne izbire oziroma javnega odločanja je zapleten. Večina odločitev je sprejeta posredno (vlada, parlament, lokalne skupnosti)

38. Argumenti za decentralizacijo.

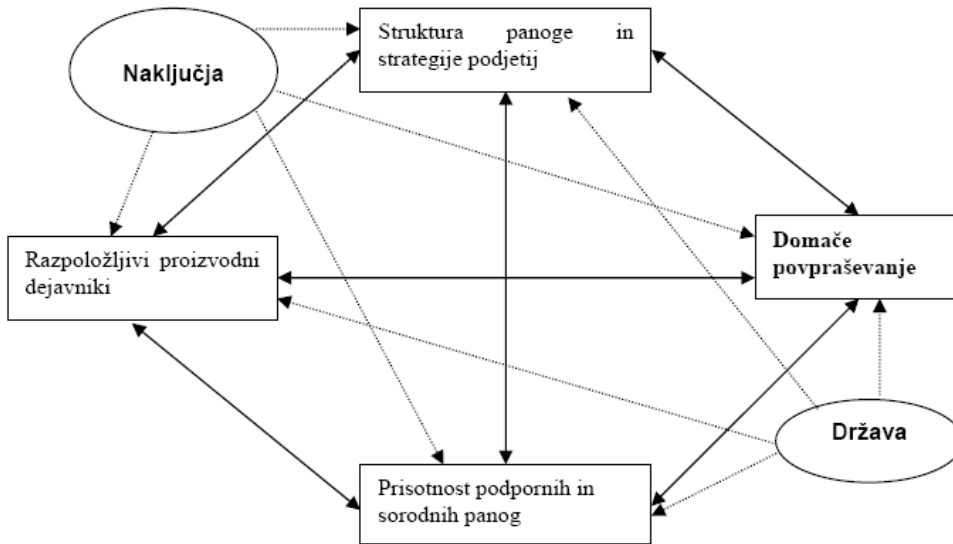
- Decentralizacija lahko zmanjša primanjkljaj državnega proračuna, če lokalne skupnosti pridobe pristojnosti za posamezne storitve, ne pa tudi sorazmernih finančnih virov.
- Decentralizacija lahko poveča legitimnost lokalne oblasti, ki lažje upošteva potrebe in želje volivcev.
- Če skupine volivcev žele različne obsege in kvaliteto javnih storitev na lokalni ravni, centralizirano dodeljevanje sredstev za določene namene povzroča neučinkovito uporabo sredstev. Davčna decentralizacija naj bi zagotavljala učinkovitejšo porabo virov v družbi.
- Centralizacija lahko zvišuje stroške upravnega nadzora in zmanjšuje učinkovitost politike centralne vlade. Organizacijska teorija opredeljuje, kdaj sta upravljanje in kontrola optimalna

39. Povezanost javnega in zasebnega sektorja.

Porierjev diamant tvorijo naslednje konkurenčne prednosti držav:

40. razpoložljivi proizvodni dejavniki (viri, infrastruktura, ljudje kapital)
41. značilnost domačega povpraševanja
42. prisotnost podpornih in sorodnih dejavnosti
43. struktura panoge in strategija podjetij (močna konkurenca dviguje nacionalno produktivnost)
44. aktivnost politično- gospodarskih institucij (protimonopolna politika, uravnavanje cen, izobraževalna politika)
45. naključja (nepredvidljivi dogodki kot npr. zlomi finančnih trgov, surovinske krize)

vsak posebej in vsi skupaj ustvarjajo okolje, v katerem podjetja nekega nacionalnega gospodarstva nastajajo, delujejo in medsebojno komunicirajo.

Slika 2.6.1 : Porterjev diamant (Vir: Porter, 1990.)